

DOI 10.26886/2414-634X.3(47)2021.8

UDC: 159.9.072.43

THE STATE OF RESEARCH ON THE PROBLEM OF STUDYING EMOTIONAL TRANSFORMATIONS IN ADOLESCENCE

Vyacheslav Nemesh, Postgraduate student

<https://orcid.org/0000-0002-0472-1193>

e-mail: Slawik28@ukr.net

Department of Psychology University of Modern Knowledge Ukraine, Kyiv

The state of research on the problem of studying emotional transformations in adolescence. The main indicators of intensive development and changes in the emotional sphere of adolescence and the formation of adolescent personality maturation are characterized. The purpose of the article was a detailed analysis of the study and the problem of emotional transformations in adolescence. A significant number of completed studies of the psychology of adolescent personality development were analyzed. The main problems of emotional stability (stability), emotional control (attitude to the self, to the social environment: family, school), emotional decentration (sympathy, complicity with social rules) were studied.

Key words: emotional transformations, adolescence, emotional sphere, growing up, crisis.

аспірант кафедри психології, Немеш В. І. Стан вивченості проблеми дослідження емоційних трансформацій у підлітковому віці/ Університет Сучасних Знань, Київ, Україна

Охарактеризовано основні індикатори інтенсивного розвитку та змін у емоційній сфері підлітка та становлення дорослішання особистості підлітка. Метою статті був детальний аналіз стану вивченості та проблеми емоційних трансформацій у підлітковому віці.

Проаналізована значна кількість завершених досліджень психології розвитку особистості підлітків. Вивчено головні проблеми емоційної стабільності (стійкості), емоційного контролю(ставлення до себе, до соціального оточення: родини, школи), емоційної децентрації (співчуття, співучасть соціальним правилам).

Ключові слова: емоційні трансформації, підлітковий вік, емоційна сфера, дорослішання, криза.

Вступ. Підлітковий вік – період інтенсивного розвитку та змін у емоційній сфері. Цей віковий період називають перехідним віком, адже саме в цей час відбувається перехід від дитинства до дорослості. Це період психологічного дорослішання дитини. Під час бурхливого росту та фізіологічної перебудови організму у підлітків можливе виникнення відчуття тривоги, підвищена збудливість, самооцінка коливається із тенденцією до низької. Підлітковий вік, загалом, характеризується емоційною нестійкістю, несподіваними переходами від веселощів до смутку та песимізму, тобто мінливістю настрою. Прискіпливе ставлення до рідних поєднується з гострим невдоволенням власного «Я». Відбуваються значні зміни у формуванні концепту самосвідомості особистості: з'являється почуття дорослості - виникає жага бути або хоча б здаватися та вважатися дорослим. Говорячи іншими словами, дорослішання є результат усвідомлення того, що було досягнуто в ході розвитку. Будь-який розвиток та його конкретне втілення в дорослішанні передбачає перетворення дійсності, формування нової системи, здатної перейти до «нового режиму функціонування». До критеріїв дорослішання особистості, згідно авторської концепції Н. Е. Харламенкової відносять: успішність у вирішенні вікових завдань, досягнення в процесі їх вирішення нового рівня диференціації Я-інший та усвідомлення особистістю своїх досягнень як результату вирішення

завдань та наступної диференціації Я-інший на наступному етапі дорослішання, прийняття себе у новій ролі [19]. Отже, апелюючи до позицій сучасних дослідників особливості дорослішання підлітка визначаються вирішенням завдань, які забезпечують функціонування особистості, свободу її вибору і відносну автономію від жорстких вимог середовища. Згідно моделі соціальної зрілості особистості запропонованої А. А. Реаном існують чотири базові, фундаментальні компоненти: відповідальність, терпимість, самостійність, позитивне ставлення до світу [17]. Отож, допустимо констатувати, що нині накопичено певний теоретичний матеріал щодо характеристик дорослішання особистості підлітка, рівнів, що активізують цей процес. Проте зауважимо, що нині немає ще системно описаної картини поетапного формування конструктів дорослішання, розвитку дитини в онтогенезі. Становлення дорослішання особистості підлітка, характеризується окрім когнітивних трансформацій (інтелектуальна активність, продуктивність, пізнавальних психічних процесів (сприйняття, уваги, пам'яті, мислення, уяви, пізнавальна активність і самостійність); поведінкових (самоконтроль, дисциплінованість, точність у виконанні соціальних вимог, підпорядкування правилам, відповідальний стиль життєдіяльності, наполегливість у досягненні мети та ін.); і, що є достеменно важливим, низки емоційних трансформацій, а саме : емоційної стабільності (стійкості), емоційного контролю(ставлення до себе, до соціального оточення: родини, школи), емоційної децентрації (співчуття, співучасть соціальним правилам).

Отже, процес дорослішання підлітка має складну структуру, яка може бути представлена низками етапів, взаємообумовлених з опануванням дитиною певних видів діяльності Проте, на наш розсуд, одними із найфундаментальніших є формування у підлітка своєрідного почуття зрілості як суб'єктивного переживання ставлення до самого

себе як до дорослого; усвідомлення підлітком свого місця в майбутньому, визначення життєвих перспектив; поява життєвого плану, розвиток рефлексії і на її основі – самосвідомості; готовність до особистісного і життєвого самовизначення (зазвичай автори, вказують - 14-16 років). Фізичне змужніння підлітка закріплює у його свідомості відчуття зрілості, але соціальний статус у школі та родині залишається незмінним, як наслідок розпочинається «боротьба за визнання прав», розмежування особистісних кордонів, що неодмінно зумовлює виникнення конфліктів між дорослими та підлітками. Тобто, криза підліткового віку, останню ми більш детально опишемо нижче у розвідці. Наголосимо, що все нові матеріали та узагальнення, отримані у результаті аналізу дорослішання, взаємодії дітей в сучасному соціумі, допоможуть визначити ризики соціалізації особистості у соціокультурному середовищі, що постійно зазнає численних трансформацій.

Постановка проблеми. Без огляду на те, що існує значна кількість завершених досліджень психології розвитку особистості підлітків, проблеми емоційних трансформацій у підлітковому віці залишаються нині недостатньо вивченими. У зв'язку з цим **метою** нашого дослідження є розкриття феноменів емоційних трансформацій у підлітковому віці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підлітковий вік характеризується вченими зазвичай як перехідний, складний, важкий, критичний як такий, що відіграє найважливішу роль у становленні особистості людини, у цей період якісно змінюється характер розширюється обсяг діяльності, започатковуються першооснови свідомої поведінки, формуються моральні уявлення.

Проблеми підліткового віку вивчали Л. І. Божович, Л. С. Виготський, Е.А. Густова, А.В. Губанов [10], Т. В. Драгунова В.С. Мухіна

та ін. В Україні та країнах пострадянського простору дослідники значну увагу приділяють формування емоцій та волі в підлітковому віці, значенню емоційної компетентності особистості, емоційного інтелекту як фактору особистісного зростання, особливостям конфліктної поведінки підлітків, трансформація відносин із родиною та у шкільному середовищі та ще багато інших. Деякі із вищенаведених ми спробуємо узагальними нижче у роботі висвітливши у ключі дилеми емоційних трансформацій у підлітковому віці. Вплив стилів сімейного виховання на особливості конфліктної поведінки підлітків описують Сидоренко О. Б. та Федоренко, А. Ф. [16]. Звертають на себе увагу праці в яких автори розглядають самоусвідомлення та особливості трансформації особистісного міфу у підлітковому віці [5], емоційного профілю прив'язаності [13]. Аналіз життєвих цінностей сучасних підлітків в контексті проблеми психологічного здоров'я нації здійснюють Білоцерківська, Ю. та ін. Варто відмітити Борух О. А., що детально описує психологічні особливості впливу засобів масової інформації на тривожність підлітків [3]. Досить актуальну тему нам пропонують для обговорення Гант О. Є. та Спіцин, В. В. Автори детально розкривають соціально-психологічну адаптованість підлітків в умовах пандемії [6]. Відповідно прогнозів соціологів, кількість розлучень внаслідок пандемії, зокрема у Європі лише зростатиме. Головей Л.А. та ін., розглядають особливості суб'єктності та адаптації підлітків на різних стадіях родинної кризи, у результаті розлучення батьків [7]. Авторами отримано достовірні відмінності у показниках суб'єктності та адаптованості підлітків у різні фази кризи родини. У гострій фазі кризи виявлено зниження загального рівня суб'єктності, суб'єктності у сферах спілкування та діяльності, а також погіршення соціально-психологічної адаптації за критеріями: «адаптованість», «автономність» та «соціальна активність» [7]. У фазі стабілізації не спостерігається

зниження рівня суб'єктності, виявлені значні показники адаптації за тими ж критеріями. Таким чином, ситуація розлучення батьків є сповнена труднощів життєва ситуація для підлітка, найбільш травматична її гостра фаза, у фазі стабілізації, через два роки після розлучення, ступені пережиття кризи родини знижується.

Як наголошує Гоч Н. В. «підлітки частіше використовують емоційні способи боротьби зі стресом, оскільки загострення емоційних властивостей особистості є їх характерною ознакою» [8].

Проблему супроводу долання емоційних бар'єрів у підлітковому віці в контексті директивних і гуманістичних перспектив актуалізовано М. М. Кідаловою [12].

Трансформацію ідентичності у споживачів психоактивних речовин у підлітковому віці описали Кисельова Л. Т., Овчинников А. О. [11]. Характерними розладами емоційної сфери, як свідчить авторський аналіз є стійкий безрадісний настрій, що виникав як наслідок побутових обставин чи у періоди конфліктів в сім'ї, або при зауваженнях, навіть незначних вимог побутового характеру. Безрадісний настрій часто поєднується із дратівливістю.

Соціальну ідентифікацію сучасних підлітків змальовує О. В. Гребенникова [9]. Дослідження емоційного профілю прив'язаності здійснили Мазяр О. В., Недзельська Л. В. Як запевняють автори «прив'язаність у підлітковому віці не можна вважати структурно монополярним феноменом, що змістовно емоційний склад прив'язаності є амбівалентним» [13]. Інтенсивні соціально-економічні трансформації, що відбуваються в сучасному світі, чинять істотний вплив на характер розвитку особистості. Сучасне соціокультурне середовище з його розмитими ціннісними орієнтирами, еластичними межами нормативності та плюралізмом допустимих форм поведінки визначає принципово нові умови соціалізації, формування ціннісно-

сміслових основ образу світу та ідентичності в підлітковому віці. В умовах соціально-економічних трансформацій, базовими напрямками змін ціннісно-сміслових орієнтацій підлітків є зростання песимізму; суперечливість та невизначеність особистісних сенсів; прагнення до групового спілкування при негативному або внутрішньо конфліктному відношенні до значущих інших; відхід в мрії, перенесення значущих смислів у «можливе» майбутнє; амбівалентність та розмитість розуміння етичних, правових, соціальних цінностей; звуження значущих сфер життя та пріоритетів в цілому.

Виклад основного матеріалу статті. Як вказано вище у вступі, ключовою особливістю підліткового віку є обумовлені сутністю етапу – перехід від дитинства до дорослості – різкі якісні зміни, які торкаються всіх сторін розвитку особистості. Зауважимо, що трансформації які відбуваються є настільки значними, що підлітковий вік, як правило, вважається одним із самих складних і важливих життєвих етапів, відрізок часу сповнений труднощів для самого підлітка. Інтенсивний і нерівномірний ріст і розвиток організму визначають біологічні особливості вікового етапу, «пубертатний стрибок», зумовлює істотні зміни психофізіологічних характеристик підлітка: баланс у діяльності ендокринної та нервової систем, втрачається, як такий, що існував ось недавно у дитинстві а новий ще встановлено. Це перш за все має відображення на внутрішніх станах, реакціях, настроях підлітка і вкрай розповсюджено є тригером загальної невірноваженості, дратівливості, тимчасової млявості, апатії, рухової активності та ін. Психічний розвиток підлітка також як і фізіологічний розвиток організму є нерівномірним, стрибкоподібним. Механізми трансформації самоусвідомлення та побудови власного міфу у підлітковому віці в структурі свідомості особистості описали Варава Л. А. та Пожидаєва Г. В. На думку авторів до них усвідомлення установок, трансформація

стереотипів та здібність до рефлексії. Вчені наголошують, що чинниками проблеми формування ефективного особистісного міфу серед підлітків є часткова зневіра у власні сили, та підсиленість негативних переживань [5]. Достеменно відомо, що біологічний розвиток організму, зумовлює зміну зовнішності підлітка, а це в свою чергу слугує основою для модифікації ставлення до самого себе та оточення. В процесі фізичного дозрівання діти стають все більш схожими на дорослих, на них по-іншому реагувати інші люди (батьки, вчителі, однолітки), вони розпочинають інакше ставитися до самих себе.

Результати дослідження Е.А. Густової та ін., свідчать, що образи батьків у хлопців та дівчат підліткового віку, зокрема образ матері та окремо образ батька, згідно певних показників не є однаковими. При переході від молодшого підліткового віку до старшого ці образи змінюються, і зміни у хлопців та дівчат не завжди відбуваються однаково. З віком у хлопців позитивне ставлення до родини зростає, у дівчат- знижується, отож у старшому підлітковому віці рівень позитивного ставлення до сім'ї у хлопців і дівчат є приблизно однаковим [10]. Як запевняє, Бубнова І. С. та Рерке В. І., підлітки-сироти відчують занепокоєння, в усвідомленні себе та свого місця у світі, а відсутність знань про відмінності статей, невиразне уявлення підлітків-сиріт про свою майбутню гендерну роль у родині, відсутність адекватних зразків для ідентифікації та ін., зумовлюють порушення у них процесу формування гендерної ідентичності, до формування спотворених уявлень про маскулінність або фемінінність у підлітків-сиріт [4]. Нагадаємо, що у структурі гендеру і. С. Клецина і С. Бем виділили наступні компоненти: когнітивний, або гендерна самосвідомість («я знаю, що я чоловік/ жінка»); емоційний, або гендерна ідентичність («я відчуваю себе чоловіком/ жінкою»);

поведінковий, або гендерні ролі та специфіка поведінки («я дію як чоловік/ жінка») [4; 7]. Як у реальних, так і у соціальних сиріт може сформуватися уявна ідентичність, остання виникає внаслідок порушення емоційних прихильностей між матір'ю та дитиною. Відсутній об'єкт для ідентифікації дитина заміщує множинною невизначеною зовнішньою реальністю, вона містифікується, завдяки ілюзії та нездатності адекватно протестувати реальність. Таким чином, створюється дифузне розуміння себе, ідентифікація з «розмитою матір'ю», оскільки образ матері у конкретному випадку замінюється взаємодією із групою дітей з дитячого будинку або інтернату, педагогами, умовами та системою інтернатного закладу. Отже, підлітки, мають соціально-психологічні труднощі групової ідентифікації: у підлітковому віці відбувається зміна приналежності до групи, тобто підлітки знаходяться в стані соціального пересування групи дітей в групу дорослих, зауважимо, що прагнення перейти в групу дорослих і користуватися деякими їхніми привілеями є досить стійким і переважно домінуючим у пріоритетах вибору становлення сфери впливу. Специфіка становища підлітка полягає в тому, що він ніби знаходиться «між двома соціальними групами». Становище неприйнятності слугує джерелом специфічної картини поведінки та емоційного стану, що характеризується напруженістю, нестійкістю, підвищеною чутливістю, боязкістю і невпевненістю, зміною контрастів поведінки та настрою, епізодичною агресивністю та іншими особливостями. Необхідність вивчення феномену агресивності у підлітковому віці обумовлена багатьма причинами. Наприклад, агресивність як поведінковий аспект може стати суттєвою афективно деструктивною проблемою, результатом якого можуть бути «екстремальні» явищі (девіації поведінки). Наступне, наслідки агресивних дій можуть бути досить небезпечними: від академічної неуспішності до появи психологічних

розладів. Агресія як повсюдно поширене явище на сучасному етапі розвитку суспільства все частіше сприймається як нормальна реакція на небажані навколишні впливи, що зрозуміло є відхиленням від норми. Ми погоджуємося із дослідницею Т. Н. Харлановою, що агресивність, як відомо, є частиною емоційно-особистісної сфери. Афективно-емоційний компонент в значній мірі визначає ситуативність агресивного реагування, особистісний компонент визначає агресивність як індивідуально-типологічну рису. Зазвичай, як ми часто зустрічаємо у описах, ситуативна, агресивність перетворюється у особистісну якість завдяки систематичному повторенню відповідних емоційних реагувань [18]. Поряд з тим, емоційна неврівноваженість більшості підлітків ускладнює процес дорослішання. Підлітковий вік характеризується вираженою емоційною нестійкістю, різкими коливаннями настрою, швидкими переходами від екзальтації до субдепресивних станів. Бурхливі афективні реакції, виникають у відповідь на зауваження про «недоліки» зовнішності підлітка або при спробі «зачепити» його самостійність. Як слушно зауважує Н. В. Гоч, якщо відсутній позитивний виховний вплив сім'ї та референтної групи, то педагоги повинні миттєво зреагувати та надати підлітку у якого діагностуються вищенаперераховані дилеми психолого-педагогічну допомогу, супровід та емоційну підтримку, задля уникнення та профілактики можливої дезадаптації, а також корекції виховання та особистісного розвитку загалом [8].

На превеликий жаль, дилема прояву емоційних бар'єрів підлітків – є не лише віковою особливістю, але й наслідком дії чинної організації управління у сфері освіти. Альтернативним способом орієнтації в навколишній дійсності у підлітковому віці можуть слугувати емоційні бар'єри і водночас сприяти становленню емоційного інтелекту. Як доречно зазначає Кідалова М.М., «емоційні бар'єри розвитку

знижують рівень проблемності і сприяють формуванню нових можливостей; останні забезпечують у процесі трансформації ідентичності, збереження особистості від негативних наслідків зміни «Я-образу», відповідно збереженню її психологічного здоров'я» [12].

Неодмінною умовою для переходу на вищий ступінь розвитку є природне переживання підлітками емоційних бар'єрів для їх особистісних змін, формування якостей та розвитку загалом. З огляду на це, ми погоджуємося із Кідаловою М.М., що «проблему супроводу подолання емоційних бар'єрів доцільно розглядати як частину загальної проблеми емоційного розвитку підлітків через створення сприятливих умов для соціалізованого переживання умовно негативних явищ». Надлишок травмуючих факторів, зумовлює соціально-психологічну дезадаптацію та неадекватні психологічних реакцій, аж до патологічних. Проте загалом реакцією підлітка на негативні впливи перелічених факторів є пошук прийнятних для самого себе, з одного боку, і адекватних особливостям цих впливів, з іншого боку, форм поведінки, які стають основою розвитку особистості підлітка [12]. Таким чином, можна сказати, що підліток у відповідь на типові перешкоди віку здійснює пошук себе. Для цього йому доводиться випробовувати на практиці різні варіанти поведінки, закріплюючи найбільш прийнятні з них і відкидаючи невідповідні. Звідси виникає суперечливість поведінкових реакцій. Соціальна ідентифікація сучасних підлітків опосередковується соціометричним статусом в групі однолітків і груповою приналежністю, так як обрана ними референтна група є показником норм, цінностей, мотивів, особливостей відносин з однолітками, складових базисної основи особистості. Проте значна кількість підлітків прагнуть до домінування в групі та емоційному реагуванню на себе. Окрім самоусвідомлення, в цей період відбувається становлення системоутворюючого компонента

особистості – спрямованість: системи цінностей, моральних орієнтирів, світогляду особистості, інтересів та ін. В пошуках себе, в пошуках відповіді на питання «хто Я?» підліток, осмислює різні аспекти дійсності, зачіпаючи питання про сенс життя, про значущість різних явищ та інших аспектів життєдіяльності. Відзначимо, що основним показником «екзистенційного Я», є осмисленість життя «Я-екзистенційне є» ядро суб'єктивної активності «Я-концепції», що синтезує в собі функціональні зв'язки з її початковим етапом. Отже, у результаті вирішення протиріч формується центральне новоутворення підліткового віку – становлення нового рівня самосвідомості, «Я-концепції», як прагнення зрозуміти себе, свої можливості та особливості, свою схожість з іншими людьми та відмінність, тобто унікальність та неповторність. Таким чином, можна констатувати, ріст та розвиток організму, а також зміни у відношенні до підлітка оточуючих і його відношення до самого себе, обумовлюють формування «почуття дорослості», якому надаємо ролі центру самосвідомості підлітка. Слабке «Я» потребує сильного «Ми», інакомислення є неможливим. Тому, цінності та норми групи однолітків підліток вербалізує та усвідомлює як свої власні. Підкреслений в літературі яскраво виражений особистісний характер спілкування з однолітками реалізується, як правило, у спілкуванні з одним «значущим іншим», а не в групі однолітків.

Висновки. Отже, однією із ключових особливостей підліткового віку є обумовлені сутністю етапу – перехід від дитинства до дорослості – різкі якісні зміни, які торкаються всіх аспектів розвитку. Оскільки будь-які якісні перетворення завжди порушують стабільність об'єкта або явища, підлітковий вік відносять до критичних періодів життя людини, або періоду вікових криз. Трансформації, що відбуваються є настільки значними, що підлітковий вік, як правило, вважається одним із самих

непростих та важливих життєвих етапів. Ускладнення підліткового вікового періоду зумовлені об'єктивними біологічними, соціальними і психологічними факторами та їх комбінаціями. Неодмінною умовою для переходу на вищий ступінь розвитку є природне переживання підлітками емоційних бар'єрів для їх особистісних змін, формування якостей та розвитку загалом. Отже, у результаті вирішення протиріч «важкого періоду» формується центральне новоутворення підліткового віку – становлення нового рівня самосвідомості, «Я- концепції», як прагнення зрозуміти себе, свої можливості та особливості, свою схожість з іншими людьми та відмінність, тобто унікальність та неповторність.

Література:

1. Алехин, А. Н., & Королева, Н. Н. (2013). Смысловые структуры образа мира как внутренние факторы саморазрушающего поведения современных подростков. *Universum: Вестник Герценовского университета*, (4), 99-109.
2. Білоцерківська, Ю., Ільїна, Ю., & Доля, І. (2021). Аналіз життєвих цінностей сучасних підлітків в контексті проблеми психологічного здоров'я нації. *National health as determinant of sustainable development of society*.
<http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/12678>
3. Борух, О. А. (2021). Психологічні особливості впливу засобів масової інформації на тривожність підлітків.
<https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/51270>
4. Бубнова И. С., & Перке В. И. (2021). Исследование особенностей гендерной идентичности у девочек-сирот подросткового возраста. *Педагогический ИМИДЖ*, 15(1(50)), 49-62.

5. Варава, Л. А., & Пожидаєва, Г. В. (2019). Самоусвідомлення та особливості трансформації особистісного міфу у підлітковому віці. <http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/2329/1/samousvidomlennia.pdf>
6. Гант, О. Є., & Спіцин, В. В. (2021). Соціально-психологічна адаптованість підлітків в умовах пандемії. *Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки фахівців в умовах сучасного освітнього простору*: матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції. С.143-148.
7. Головей Л. А., Веселова Е. К., & Галашева О. С. (2021). Проявления субъектности и адаптация подростков в разные периоды после развода родителей. *Вестник РГГУ. Серия «Психология. Педагогика. Образование»*, (1), 65-80.
8. Гоч, Н. В. (2020). Особливості прояву психологічного стресу у підлітків. *Психологічна допомога: від кризи до ресурсу*: Матеріали III Всеукраїнського науково-практичного форуму (21–26 квітня 2020 року, м. Суми) / за заг. ред. А. В. Вознюк. Суми: НВВ КЗ СОІППО.
9. Гребенникова О. В. (2017). Социальная идентификация современных подростков и юношей. *Вестник РГГУ. Серия «Психология. Педагогика. Образование»*, (3 (9)), 134-147.
10. Густова Е. А., Губанов А. В., & Зверкова С. Н. (2019). Особенности восприятия образа родителей в подростковом возрасте. *Гуманитарное пространство*, 8 (3), 420-432.
11. Киселева Л. Т., & Овчинников А. А. (2017). Трансформация идентичности у потребителей психоактивных веществ в подростковом возрасте. *Медицина Кыргызстана*, (2), 30-36.
12. Кідалова, М. М. (2015). Фасилітативний супровід емоційних бар'єрів у підлітковому віці як умова збереження психологічного здоров'я. *Психологія: реальність і перспективи*, (4), 118-124.

13. Мазяр, О. В., & Недзельська, Л. В. (2021). Дослідження емоційного профілю прив'язаності. *Габітус*, 21, 155-159.
14. Михеева, Н. Д., & Мизинова, А. В. (2011). Трансформация отношений с родителями как ядро процесса психологического созревания в подростковом возрасте: психоаналитический взгляд. *Педагогика и психология образования*, (1), 64-70.
15. Попова Т. А. (2021). Пространство «privacy» в аспекте экзистенциального подросткового и юношеского возраста. *Психологические проблемы смысла жизни и акме*, 1(1), 202-206. doi: 10.24412/cl-35781-2021-1-202-206
16. Сидоренко, О. Б., & Федоренко, А. Ф. (2021, February). Вплив стилів сімейного виховання на особливості конфліктної поведінки підлітків. In *N 52 New Horizons in Academic Research: Conference Proceedings of the 1st International Conference*, February 17-19, 2021. Caracas, Venezuela, Primedia elaunch LLC, 62.
17. Терещенко, В. В. (2016). Взросление в подростковом периоде онтогенеза: теоретико-методологические основы исследования. *Известия Саратовского университета. Новая серия. Серия Акмеология образования. Психология развития*, 5(2), 110-115.
18. Харланова Т. Н. (2020). Психологические особенности феномена агрессивности в старшем подростковом возрасте. *Известия Иркутского государственного университета. Серия: Психология*, 32, 86-94. doi: 10.26516/2304-1226.2020.32.86
19. Харламенкова Н. Е. (2007). *Самоутверждение подростка*. Москва: Институт психологии РАН.

References:

1. Alehin, A. N., & Koroleva, N. N. (2013). Smyslovye struktury obraza mira kak vnutrennie faktory samorazrushajushhego povedenija sovremennyh podrostkov [Semantic structures of the image of the world as

internal factors of self-destructive behavior of modern adolescents].

Universum: Vestnik Gercenovskogo universiteta, (4), 99-109 [in Russian].

2. Bilotserkivska, Yu., Ilina, Yu., & Dolia, I. (2021). *Analiz zhyttievyykh tsinnostei suchasnykh pidlitkiv v konteksti problemy psykholohichnoho zdorovia natsii* [Analysis of the life values of modern adolescents in the context of the problem of mental health of the nation]. National health as a determinant of sustainable development of society. Retrieved from <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/12678> (2021, June, 02). [in Ukrainian].

3. Borukh, O. A. (2021). *Psykholohichni osoblyvosti vplyvu zasobiv masovoi informatsii na tryvozhnist pidlitkiv* [Psychological features of the influence of the media on the anxiety of adolescents]. Retrieved from <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/51270> (2021, June, 02). [in Ukrainian].

4. Bubnova I. S., & Rerke V. I. (2021). *Issledovanie osobennostej gendernoj identichnosti u devochek-sirot podrostkovogo vozrasta* [Study of the peculiarities of gender identity in adolescent orphan girls]. *Pedagogicheskij IMIDZh* [Pedagogical IMAGE], 15(1(50)), 49-62.

5. Varava, L. A., & Pozhydaieva, H. V. (2019). *Samousvidomlennia ta osoblyvosti transformatsii osobystisnoho mifu u pidlitkovomu vitsi* [Self-awareness of the peculiarities of the transformation of a special myth in an adult's life]. Retrieved from <http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/2329/1/samousvidomlennia.pdf> (2021, June, 02). [in Ukrainian]

6. Hant, O. Ye., & Spitsyn, V. V. (2021). *Sotsialno-psykholohichna adaptovanist pidlitkiv v umovakh pandemii* [Socio-psychological adaptability of adolescents in a pandemic]. *Aktualni pytannia teorii ta praktyky psykholoho-pedahohichnoi pidhotovky fakhivtsiv v umovakh suchasnoho osvithnoho prostoru: materily VII Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi*

konferentsii [Current issues of theory and practice of psychological and pedagogical training in the modern educational space: materials of the VII All-Ukrainian scientific-practical conference], 143-148. [in Ukrainian]

7. Golovej L. A., Veselova E. K., & Galasheva O. S. (2021). Projavlenija sub#ektnosti i adaptacija podrostkovo v raznye periody posle razvoda roditelej [Manifestations of subjectivity and adaptation of adolescents in different periods after the divorce of their parents]. *Vestnik RGGU. Serija «Psihologija. Pedagogika. Obrazovanie»* [RGGU Bulletin. Series "Psychology. Pedagogy. Education"], (1), 65-80. [in Russian].

8. Hoch, N. V. (2020). Osoblyvosti proiavu psykholohichnoho stresu u pidlitkiv [Features of manifestation of psychological stress in adolescents]. *Psykhologichna dopomoha: vid kryzy do resursu*: [Psychological assistance: from crisis to resource: Materials of the III All-Ukrainian scientific-practical forum (April 21-26, 2020, Sumy) / for general. ed. AV Voznyuk] [in Ukrainian]

9. Grebennikova O. V. (2017). Social'naja identifikacija sovremennyh podrostkovo i junoshej [Social identification of modern adolescents and young men]. *Vestnik RGGU. Serija «Psihologija. Pedagogika. Obrazovanie»* [RGGU Bulletin. Series "Psychology. Pedagogy. Education"], (3 (9)), 134-147. [in Russian].

10. Gustova E. A., Gubanov A. V., & Zverkova S. N. (2019). Osobennosti vosprijatija obraza roditelej v podrostkovo vozraste [Features of the perception of the image of parents in adolescence]. *Gumanitarnoe prostranstvo* [Humanitarian space], 8(3), 420-432. [in Russian].

11. Kiseleva L. T., & Ovchinnikov A. A. (2017). Transformacija identichnosti u potrebitelej psihoaktivnyh veshhestv v podrostkovo vozraste [Identity transformation in adolescent substance users]. *Medicina Kyrgyzstana* [Medicine of Kyrgyzstan], (2), 30-36. [in Russian].

12. Kidalova, M. M. (2015). Fasylytatyvnyi suprovid emotsiinykh barieriv u pidlitkovomu vitsi yak umova zberezhenia psykholohichnoho zdorovia [Facilitative support of emotional barriers in adolescence as a condition for maintaining mental health]. *Psykhologhiia: realnist i perspektyvy* [Psychology: reality and prospects], (4), 118-124. [in Ukrainian].
13. Maziar, O. V., & Nedzelska, L. V. (2021). Doslidzhennia emotsiinoho profilu pryv'язanosti [Research of the emotional profile of attachment]. *Habitus*, 21, 155-159. [in Ukrainian].
14. Miheeva, N. D., & Mizinova, A. V. (2011). Transformacija otnoshenij s roditeljami kak jadro processa psihologicheskogo sozrevanija v podrostkovom vozraste: psihoanaliticheskij vzgljad [Transformation of relations with parents as the core of the process of psychological maturation in adolescence: a psychoanalytic view]. *Pedagogika i psihologija obrazovanija* [Pedagogy and Psychology of Education], (1), 64-70. [in Russian].
15. Popova T. A. (2021). Prostranstvo «privacy» v aspekte jekzistencial'nogo ja podrostkovogo i junosheskogo vozrasta [The space "privacy" in the aspect of existential adolescence and youth]. *Psihologicheskie problemy smysla zhizni i acme* [Psychological problems of the meaning of life and acme], 1(1), 202-206. doi: 10.24412/cl-35781-2021-1-202-206 [in Russian].
16. Sydorenko, O. B., & Fedorenko, A. F. (2021, February). Vplyv styliv simeinoho vykhovannia na osoblyvosti konfliktnoi povedinky pidlitkiv [The influence of family upbringing styles on the peculiarities of adolescent conflict behavior]. In N 52 New Horizons in Academic Research: Conference Proceedings of the 1st International Conference, February 17-19, 2021. Caracas, Venezuela, Primedia elaunch LLC, 62. [in Ukrainian]
17. Tereshhenko, V. V. (2016). Vzroslenie v podrostkovom periode ontogeneza: teoretiko-metodologicheskie osnovy issledovanija [Growing up

in the adolescent period of ontogenesis: theoretical and methodological foundations of the study]. *Izvestija Saratovskogo universiteta. Novaja serija. Serija Akmeologija obrazovanija. Psihologija razvitija* [Bulletin of the Saratov University. New series. Series Acmeology of Education. Developmental psychology], 5(2), 110-115. [in Russian].

18. Harlanova T. N. (2020). Psihologicheskie osobennosti fenomena agressivnosti v starshem podrostkovom vozraste [Psychological features of the phenomenon of aggressiveness in older adolescence]. *Izvestija Irkutskogo gosudarstvennogo universiteta. Serija: Psihologija* [Irkutsk State University Bulletin. Series: Psychology], 32, 86-94. doi: 10.26516/2304-1226.2020.32.86 [in Russian].

19. Harlamenkova N. E. (2007). *Samoutverzhdenie podrostka* [Self-affirmation of a teenager]. Moscow: Institut psihologii RAN. [in Russian].

Citation: Vyacheslav Nemesh (2021). THE STATE OF RESEARCH ON THE PROBLEM OF STUDYING EMOTIONAL TRANSFORMATIONS IN ADOLESCENCE. New York. TK Meganom LLC. Innovative Solutions in Modern Science. 3(47). doi: 10.26886/2414-634X.3(47)2021.8

Copyright: Vyacheslav Nemesh ©. 2021. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.